

UNDERGRUNNSMUSIKK: Det ble trange tider for norske jazzband under krigen. Høsten 1942 orket ikke hirdmenn mer av de ulyder som neger-amerikansk-etterapende swing-entusiaster frembragte på et gymnas i Oslo, og grep inn. Begrepet swing var uglesett. Det ble erstattet med rytmemusikk. Og jazzklubber ble kamouflert som sykklubber. (arkivfoto: Funny Boys)

Okkupasjonsjazz

Høsten 1942 orket ikke hirdmenn mer av de ulyder som neger-amerikansk-etterapende swing-entusiaster frembragte på et gymnas i Oslo, og grep inn. Da det ikke nyttet å snakke til swing-pjattene

på en skikkelig måte, ble de beordret til linjegymnastikk, springmarsj, hilse- og anstandsøvelser.

Om denne og lignende episoder retelles det i boken Sigarett Stomp, som nå er klar for utgivelse fra Norsk Jazzarkiv. Og det er mye interessant de to forfatterne, programsekretær Johs Bergh og arkitekt Bjørn Stendahl, har å fortelle om denne lite kjente siden av dagliglivet i okkupasjonstiden.

Begrepet swing var uglesett. Det ble erstattet med rytmemusikk. Og jazzklubber ble kamouflert som sykklubber. Men ifølge forfatterne var faktisk jazzinteressen større under enn like etter krigen.

En ny ånd

I 1942 var det blitt legitimt for

Nasjonal Samlings håndlangere å gripe inn i kultur- og underholdningslivet. Ja, de ble faktisk pålagt det. Propagandaledere ble minnet om å være seg sitt ansvar bevisst. Presse, teater, kringkasting, film og andre kulturformidlere skulle fremme nasjonens interesser.

- Den revolusjon vi vil gjennomføre, ligger ikke minst på åndslivets område. Vi vil skape en ny ånd, en ny mentalitet, het det i NS propagandameddelelser. På de lokale plan ble ideene fulgt opp av initiativrike NS-mennesker. Fylkesordføreren i Telemark laget f. eks. retningslinjer for sitt fylke om at konserter med bare

rytmemusikk ikke måtte forekomme.

Og Gulbrand Lunde formante: -

Skal det norske folket finne tilbake til seg selv og skape en nyreising i folket, da må det bygge på det nordiske grunnlaget, da bør folket finne tilbake til den norske rytmen både i sitt liv og i sin musikk. Denne rytmen har ikke sitt utspring i Afrikas urskoger, ved Jerikos klagemur eller i Amerikas storbyørkner, den norske rytmen har sin rot i den levende norske natur.

Heftig debatt

Fra nyttår 1945 løste NRK opp sin

repertoarpolitikk, og det ble sendt mer og mer jazzinspirert danse- og rytmemusikk. Det forårsaket innlegg i leserbrevspalten i NS hovedorgan Fritt

Folk:

En sjømann likte ikke den kattedansmusikken han hørte i radio, særlig den som var av negeropprinnelse og ikke passet for et så vidt høyt kultivert folk som det norske skulle være. To ungdommer mente at de trengte denslags lettere musikk også i 1945. En ny innsender mente at disse to neppe kunne være ungdom av 1945, men fra forfallstiden, da de ble oppflasket med alskens an-

glo-amerikansk-jødisk ukultur.

Det siste innlegget kom 27. april 1945, da russerne sto i Berlin og utkjempet de siste slag. Signaturen K. E. H. ga jødene skylden for denne jazzmusikken som var et probat middel til å avsjele det stakkars krypt som kanskje måtte besitte noe av en egenart.

Mens disse siste ideologiske kamper ble utspilt, hadde så vel amatører som profesjonelle norske musikere begynt å forberede seg for en ny tid. Også den fortelles det om i boken Sigarett Stomp, som dekker norsk jazzhistorie fra 1940 til 1950.

(Norpress)